

Ekofisksenteret med Ekofisk 2/4 C i forgrunnen, dessuten Ekofisk 2/4 Q, 2/4 FTP og 2/4 H.
Foto: Arnulf Husmo / Norsk Oljemuseum

Ekofisk-komiteen – en uvanlig fagforening

KRISTIN ØYE GJERDE

Fagforeningssystemet som utviklet seg i oljebransjen på 1970-tallet, lignet ikke norsk fagbevegelse for øvrig. LO, som var den sentrale aktøren innen fagbevegelsen, ble utfordret i oljebransjen og klarte ikke å befeste sin stilling i den første fasen. Mens LO vinglet mellom hvem som skulle organisere oljearbeiderne, vokste Ekofisk-komiteen fram som en betydelig konkurrent utenom LO-systemet.

Ekofisk-komiteen var fagforeningen som favnet flest av de operatøransatte og andre ansatte på Ekofisk.
Øyvind Krovik, kjent som Ekofisk-komiteens «far», har gitt sin versjon av historien om hvordan dette skjedde. Han var leder av Ekofisk-komiteen, senere OFS fra 1974 til 1990. Det uvanlige er at han var høyremann og opprettet en ny fagforening.

Høyremannen som ble fagforeningsleder

Da den nyutdannede Krovik fikk sin første jobb som elektriker-roustabout på Ekofisk i 1974, var han allerede politisk engasjert. Han kom fra et hjem der det ble diskutert mye politikk. Vietnamkrigen var et hett tema, og han var med og dannet Komiteen for Sydøst-Asia, en organisasjon på høyresiden. På grunn av sitt politiske engasjement ble han formann i Haugesund Unge Høyre, og deretter formann i Rogaland Unge Høyre.
I Phillips Petroleum Company Norway (PPCN) fikk han først opplæring på land, deretter bar det offshore som hjelpesmann for en elektriker på Ekofisk 2/4 C. Det gjorde inntrykk å oppleve arbeidsforholdene på "Ekofisk Charlie". Han opplevde at folk ble behandlet veldig forskjellig alt etter hvilket selskap de arbeidet i og hvilke kontraktsforhold de hadde. Dette virket urettferdig:

Phillips, som var operatørselskapet, hadde en øverstkommanderende drilling supervisor ombord. Drilling supervisor hadde overoppsyn med boreselskapet Morco som i tillegg til borere var arbeidsgiver for kranførere. Alt som foregikk på boredekket, var under dem. Cateringselskapet laget mat, ordnet lugarene og drev et vaskeri. Ellers var det en del innleide konstruksjonsfirma. Det største var et spansk firma som het Umech. De ansatte var en blanding av spanjoler og engelskmenn. De gikk i helt andre turnuser enn nordmennene. Noen var tre måneder på og en av. Med nye kontrakter for hver tur var det ikke sikkert de kom ut igjen hvis de ikke oppførte seg skikkelig.

Kroviks turnus var åtte dager på og åtte dager av. Tidligere hadde det vært sju dager på og sju av. Om sommeren ble det hoppet over en periode for ferie. Det var to forskjellige verdener når det gjaldt ansettelses- og arbeidsforhold. For eksempel kom spanjolene ut med supplybåt, mens de operatøransatte reiste med helikopter.

Fire menn om bord på Ekofisk 2/4 C. Basketen som ble brukt til å heise folk over til supplybåt henger over dem. *Foto: ConocoPhillips/Norsk Oljemuseum*

Innkvarteringen var et kapittel for seg. Krovik bodde i det såkalte «temporary quarter». Bygget var på to etasjer og rommet 50 mennesker som hadde fire toaletter og fire dusjer på deling. Når folk sto opp samtidig, var det ikke lett å komme til. Det permanente boligkvarteret hadde firemanns rom, med fellesdusj og toaletter ute på gangen. Heller ikke det var bra regnet etter dagens standard. Sjefene hadde et tomannsrom med et toalett som de delte seg imellom. Drilling supervisor valgte utrolig nok å bo på boredekket hvor han hadde en liten hytte med seng slik at han hadde kontinuerlig oversikt over boreoperasjonen.

Bakgrunnen for Ekofisk-komiteen

Året før Krovik begynte i Phillips, i 1973, ble det valgt tillitsvalgte på Ekofisk – omtrent som når en velger tillitsvalgt på skolen, forteller Krovik. Foreningen var ikke en selvstendig klubb med medlemskap, men en forening underlagt bedriften, det som i USA kalles Company Union. De ansatte valgte noen til å representere seg, og det ble innført et slags avtalesystem som la til rette for formelle relasjoner mellom ledelsen i Phillips og de tilsatte. Phillips kalte dette for Phillips Petroleum Norway Offshore Employee Committee (PPOEC) – en såkalt husforening. Phillips var villig til å diskutere for eksempel lønn og bistand i skattespørsmål.

Sommeren 1973 ble det samtidig diskutert fagorganisering blant det norskansatte borepersonellet på Ekofisk. I spissen for dette sto Tom Nordahl. Foreningen, som reelt sett kom i gang i 1975, fikk navnet Oljearbeiderforeningen. Den var til å begynne med en bedriftsklubb med LO-tilhørighet og ble motvillig tilsluttet Sjømannsforbundet.

De ansatte på de faste installasjonene på Ekofisk følte seg ikke som sjømenn, og forbundet klarte aldri å bli en aktiv part på Ekofisk. På de flytende plattformene, som ble definert som skip, betalte de ansatte sjømannsskatt. De ansatte på Ekofisk hadde ikke sjømannsskatt, men fikk en slags kompensasjon for dette. I kontrakten sto det at hvis det ble innført sjømannsskatt, så skulle lønningene reduseres tilsvarende. Dette var et argument for å velge Sjømannsforbundet.

Situasjonen var dermed åpen for et nytt alternativ. En av de viktigste grunnene til å få en skikkelig fagforening på plass var etter Kroviks mening å få arbeidervernloven gjort gjeldende på faste installasjoner. Det var et problem at Phillips ikke var villig til å diskutere arbeidsmiljø, arbeidstid eller arbeidervern med de ansatte. Med arbeidervernloven i ryggen kunne arbeiderne kreve

å diskutere slike spørsmål. For eksempel hadde én av de ansatte arbeidet nærmere 50 prosent overtid. Hva skjedde hvis ansatte nektet å arbeide så mye overtid? I slike saker hadde forløperen til Ekofiskkomiteen, PPOEC, lite å stille bak kravene i forhold til Phillips. Foreningen hadde verken streikekasse eller tilgang på juridisk bistand.

Krovik husker at dette trigget ham. Det var en dag han diskuterte disse spørsmålene med en av operatørene, en gammel sjøoffiser. Da fikk han passet sitt påskrevet: «Ja, du er akkurat som de andre. Du snakker høyt, men gjør ingenting.» Krovik bestemte seg da for å prøve å få folk med seg i en ny fagforening. «Ja, hvis du setter i gang, skal jeg være med», sa sjøoffiseren.

Krovik tok en runde til de tillitsvalgte i PPOEC på «Bravo»-plattformen og «Delta» og til Ekofisksenteret. De fleste var enige i at de ikke var sjøfolk, og at Sjømannsforbundet var uaktuelt. Sjøfolkenes arbeidstidsordning og oppsigelsesvern var av en annen karakter, som oljearbeiderne ikke syntes passet på en produksjonsplattform. LO-tilknytning var det heller ikke behov for. De tillitsvalgte ga klarsignal til å prøve å få til en ny fagforening: «Go ahead, hvis du vil prøve, så gjør det.» Men personen som hadde listen med navn på dem som kunne tenke seg å melde seg inn i Sjømannsforbundet, holdt den tilbake – så full enighet var det ikke.

Ikke lenge etter ble det avholdt valg, og Krovik ble formann i styret. De aller fleste meldte seg inn og betalte kontingent. Foreningen overtok navnet, Phillips Petroleum Norway Offshore Committee, som ganske raskt ble forenklet til Ekofisk Committee. Fra 1976 ble det norske navnet Ekofisk-komiteen tatt i bruk på brevpapirer osv.

Ekofisk-komiteen var klar til å kreve forhandlinger med Phillips. Men det skortet på fagforeningserfaring. I Høyre hadde ikke Krovik hatt skolering i arbeidervernloven. Han ble anbefalt av Rogaland Høyres kontor i Stavanger å ta kontakt med advokat Tormod Våland. Våland var villig til å hjelpe. Han syntes det var spennende med oljeindustrien og arbeidervernloven og stilte opp – samtidig som han krevde innsats tilbake.

Ekofisk-komiteen samarbeider med OD

Fra de første faste plattformene kom i drift, var det Sjøfartsdirektoratet som hadde ansvaret for sikkerheten i boligkvarterene, for redningsutstyret osv. I 1972 ble Oljedirektoratet opprettet, og etter hvert som det kom skikkelig i funksjon, begynte OD å engasjere seg når det gjaldt arbeidsforholdene på de faste installasjonene.

Krovik fikk snart en god dialog med OD. Phillips var, etter Kroviks mening, ikke særlig glad i OD siden de blandet seg inn i det som foregikk på deres arbeidsplass. Men de ansatte så muligheten for at OD kunne tjene deres sak. Blant annet ønsket de ansatte å få slått fast at de kunne betraktes som industriarbeidere – ikke sjømenn. Et gode som sjømannsskatt var av underordnet betydning. Det var viktigere å prøve å heve lønningene for oljearbeiderne. Det var også om å gjøre å få gjennomført arbeidervernloven med sine arbeidstidsordninger samt beskyttelse mot oppsigelse.

OD var også interessert i å gjennomføre arbeidervernloven offshore. Ifølge Krovik virket det som det var konkurranse mellom OD og Sjøfartsdirektoratet, hvor OD ønsket å få myndighet over de faste installasjonene. Ekofisk-komiteen støttet OD fullt ut i denne kampen.

Ekofisk-komiteen, med juridisk bistand fra advokat Våland, gikk gjennom teksten i arbeidervernloven kapittel for kapittel for å

tilpasse den faste installasjoner i Nordsjøen. Deretter kom Oljedirektoratet på banen og gjorde loven gjeldende på de faste installasjonene. På den måten var Ekofisk-komiteen med å gå opp veien for at loven kunne gjelde offshore. I 1975 ble kapittelet om verneombud innført.

Det var ingen enkel jobb å være tillitsvalgt for Ekofisk-komiteen. Krovik ble nærmest forfulgt av enkelte ledere. Som elektriker gikk han skift fra kl. 6 om morgenen til 18 om kvelden. I det tidsrommet var alt fagforeningsarbeid forbudt. Det måtte foregå på kveldstid. Arbeidet innebar å besøke naboplattformene i fagforeningssammenheng, men da var det utelukket å reise med helikopter. I stedet måtte Krovik ta supplybåt, fires ned i basket på supplybåten, og ta samme turen tilbake igjen senere på kvelden - tilpasset rutene supplybåtene gikk i. Det ble ofte nødvendig å ta sene kvelder og netter til hjelp. Det var derfor en seier da han endelig fikk lov å reise tilbake til egen plattform etter kl. 6 om morgenen når de shuttlet folk mellom plattformene.

Noen arbeidsledere påsto at Krovik drev fagforeningsarbeid i arbeidstiden, og han ble flere ganger kalt inn på teppet og kritisert for dette. Under en evaluering gjort av en nyansatt amerikansk arbeidsleder, var alle vurderinger av ham helt på bunn, selv førstehjelp som Krovik hadde god skolering i. Krovik nektet å skrive under på skjemaet. Til sist gikk han til superintendenten og sa at han ville ha kopi av evalueringen for å ta det opp i fagforeningen og eventuelt gå til rettssak om nødvendig. Han hørte ikke mer, men da den neste superintendenten kom ut, sa han: «Dette fikser vi mens han andre er borte, for dette er helt vilt.» Nytt skjema ble fylt ut med brukbar vurdering – nok til å få lønnsøkning, noe som ikke var særlig populært da den andre superintendenten kom ut igjen.

Fagforeningskontor i land

Krovik følte han levde på en knivsegg mange ganger. Situasjonen bedret seg etter at personalsjefen ved slutten av 1976 tilbød Krovik å begynne som hovedverneombud på fulltid med kontor på land. Arbeidervernloven var da innført i oljenæringen, og det var vesentlig at de som var valgt som verneombud og tillitsvalgte offshore, fikk jobbe med det, slik at lover og regler ble fulgt. Oljedirektoratet brukte de tillitsvalgte som høringsinstans.

Kontoret på basen i Tananger ble også brukt til overnatting. Krovik bodde på Karmøy, men så seg ikke råd til å bruke kontingentpenger på leilighet. Kontingenten var lav, og de pengene som kom inn, måtte brukes på juridisk bistand. Bare når det var formelle forhandlinger med Phillips, og oljeselskapet betalte, var det aktuelt å overnatte på hotell. Etter hvert som økonomien i fagforeningen ble bedre, fikk Krovik disponere leilighet i Stavanger-området. Da inviterte han folk fra Oljedirektoratet for å diskutere en del problemstillinger, og det ble riktig så sosialt. De OD-ansatte var ferske i jobben og glad for den kunnskapen de fikk om det som foregikk offshore.

Arbeidervernlov og arbeidsmiljølov

I 1977 ble arbeidsmiljøloven innført. For de ansatte på Ekofisk betydde det etter Kroviks mening ikke så store endringer, siden de allerede var kommet inn under arbeidervernloven. Men det måtte foretas en gjennomgang av arbeidervernloven sammenlignet med arbeidsmiljøloven. Det ble gjort av Halden-utvalget, med Kåre Halden som leder. Arbeidsmiljølovens far, Odd Friberg, som har skrevet alle tolkninger og var arbeidstilsynssjef eller juridisk sjef i Arbeidstilsynet, var også med i utvalget. Krovik var medlem, men ikke Phillips, noe ledelsen i oljeselskapet ikke var så glad for. LO var representert med sentrale folk som Børre Pettersen. Arbeidsgiverforeningen sentralt deltok også. Kommunaldepartementet stilte med sine spesialister.

Keith Jones fra Decca Survey og en instrumentmann (orange hjelm) i samtale på dekket på Ekofisk 2/4 C.
Foto: Norsk Oljemuseum

Det var en lærerik prosess, syntes Krovik. To offentlige utredninger ble utgitt. Det ble laget en del unntak for oljenæringen. Selv om de fleste kravene allerede var gjennomført, ble standarden høyere med arbeidsmiljøloven, mente Krovik. Virkningene var likevel kanskje vel så store for andre oljeselskaper og kontraktorselskaper enn for ansatte i Phillips.

Krovik mener det var «heldig» for opprettelsen av Ekofisk-komiteen at den hadde med et amerikansk firma å gjøre, som verken ville vite av presse eller myndigheter. Det ga spillerom til å få foreningen på plass. Hadde det vært et norsk selskap som Statoil eller Hydro, som allerede hadde arbeidsgiverforeninger, så hadde de ansatte møtt en annen motstand. Det var også en lykke at de fant alliansen med Oljedirektoratet tidlig. Om det ikke var en formell allianse, så var det gunstig for Ekofisk-komiteen og gunstig for OD med konkurransen de hadde med Sjøfartsdirektoratet.

OFS - Operatør Fagforeningenes Samarbeids-utvalg opprettes

Også på Statfjord, mens Statfjord A var under bygging på Stord i 1976, begynte folk å organisere seg. Mobil var operatør på Statfjord de første ti årene. Krovik tok turen til Stord og besøkte Mobil-ansatte som hadde kontorer på en passasjerbåt, for å snakke om organisering og om de ville ha et samarbeid med Ekofisk-komiteen.

Allerede før dette hadde Shell-raffineriet tatt kontakt med Krovik, og det var etablert et samarbeid med de organiserte der. De igjen hadde kontakt med Mongstad og Esso. Dermed ble det en liten oljegruppe. Men etter at Statfjord kom med, trakk de raffineriansatte seg etter hvert. Det ble for mye offshore-relatert, og noen ville inn i Norsk olje- og gassmedarbeiderforbund (NOGMF), en utløper av LO. Den skiftet for øvrig navn til Norsk Olje- og Energimedarbeideres Fellesorganisasjon (NOEMFO) i 1977 (det første forbundet som har gått konkurs).

Byggingen av boligmodul til Statfjord A på Leirvik Sveis på Stord i 1974. Det måtte kraftig utstyr til når modulene skulle flyttes før montasjen på selve plattformen. *Foto: Tor Resser / Norsk Oljemuseum*

De Statfjord-ansatte dannet i 1976 Statfjord-komitéen, som snart ble omdøpt til Statfjord-ansattes forening (SAF) i stedet for komité – et mer normalt foreningsnavn. SAF ble opprettet som en selvstendig fagforening, men Ekofisk-komiteen ble likevel en storebror i forholdet. Etter at de Elf-ansatte på Frigg i 1977 også fikk sin forening, Elf Aquitaine Norway Offshore Forening (EANOF), ble det til at de tre opprettet et samarbeidsutvalg, et forum hvor tillitsvalgte kunne møtes og diskutere saker. Mot slutten av året ble det utviklet mer bindende, formelle vedtekter, og sammenslutningen fikk navnet Operatør Fagforeningenes Samarbeidsutvalg – OFS.

OFS var en frittstående fagforening uten tilknytning til LO eller andre hovedorganisasjoner. Foreningene for de forskjellige feltene var frittstående og skulle ikke slås sammen. De forhandlet hver for seg med sine respektive operatørselskaper lokalt om lønns- og arbeidsvilkår som varierte for de ulike selskaper. OFS var en paraplyorganisasjon.

I 1979 fikk OFS vedtekter som skulle styrke samarbeidet og bidra til koordinering av saker av felles interesse. OFS bestemte seg for å arbeide for å opprette et felles avtaleverk for alle operatøransatte.

Forholdet til spanjolene som var ansatt i forbindelse med oppbyggingen av Ekofisk, gikk det ikke så bra med. De spanske arbeiderne var ikke så glad for arbeidsmiljøloven. Moralen var jo at lovverket skulle beskytte alle arbeidere mot å bli utbyttet. Men de spanske arbeiderne hadde ikke noe ønske om å forandre skiftordningen tre måneder offshore og en måned hjemme. De så på offshore oppdragene som anleggsarbeid som de kunne drive med i to til tre år. Da hadde de lagt seg opp nok penger til å kunne starte en butikk hjemme. Gjennomføring av arbeidsmiljøloven og redusert arbeidstid betydde i realiteten en reduksjon i lønningene deres. Fagforeningen ble dermed de spanske arbeidernes motstander.

Etter Ekofisk-komiteens mening måtte det settes en standard for arbeidstidsordningen offshore. Norske industribedrifter som var kontraktører, var interessert i at deres ansatte hadde ordnede forhold på lik linje som de som var fast ansatt. Med slike ansettelsesforhold som spanjolene hadde, ville ikke norsk industri kunne konkurrere. Siden den tid har det vært mange grenseoppganger om hvem som faller innenfor loven og hvem som ikke gjør det.

Mannskap fra boreselskapet Morco jobber med brønn C-15 på boredekket på Ekofisk 2/4 C.
Foto: Norsk Oljemuseum

Den første arbeidskonflikten

Den første trusselen om konflikt Krovik opplevde, oppsto da Ekofisk-komiteen skulle forhandle i arbeidsutvalget. Forhandlingene om tariffavtalen foregikk på engelsk. Det viste seg at det oppsto en del mistolkninger, derfor ønsket Krovik at forhandlingene skulle foregå på norsk. Dette motsatte Phillips seg.

I arbeidsmiljøloven står det at arbeidsgiverrepresentanten skal være en med autoritet, som kan si ja og nei til ting, og som har økonomiske fullmakter bak seg. Dersom det skulle forhandles på norsk, måtte Phillips langt ned på stigen for å finne første nordmann i hierarkiet. Krovik var opptatt av at fagforeningen skulle forhandle med toppdirektøren, eller i hvert fall direktøren for Ekofisk-området. Men hvordan kunne det skje på norsk? Krovik bestemte seg for: «OK, da forhandler vi, og går rett til streiketrussel. Vi går til streik på språket.»

Krovik hadde på forhånd ringt til assisterende riksmeklingsmann Reidar Webster og spurt «Hvis vi kommer inn til deg, snakker vi bare norsk der?» «Ja, her snakker vi kun norsk, og ingenting annet. Hvis noen snakker et annet språk, så skal det oversettes til meg!» «Flott,» sa Krovik, «da kommer vi.» Ekofisk-komiteen tok ut konflikt, og ble kalt inn til Webster som mekler. Forhandlingene foregikk på norsk, med oversettelse til amerikansk. Det endte med at forhandlingene om tariffavtaler skulle foregå på norsk. Dette gjorde det lettere for nordmenn å komme inn i posisjoner.

NOPEF kommer på banen

LO satt heller ikke stille. Sjømannsforbundet påsto at Ekofisk-komiteen stakk kjepper i hjulene for dem når det gjaldt å organisere folk på Ekofisk og truet med boikott. I denne situasjonen var ikke LO overbevist om at Sjømannsforbundet var riktig hest å satse på. I desember 1976 kunngjorde LO-sekretær Tor Halvorsen at LO ville foreslå overfor representantskapet at det i nær fremtid skulle opprettes et eget olje- og petrokjemisk forbund. Fjorten dager senere var forslaget vedtatt.

Lars Anders Myhre, som arbeidet som geolog i Oljedirektoratet, fulgte opp saken. En rekke LO-forbund fikk søknaden om dannelse av et nytt forbund til vurdering. Flere LO-folk prøvde å overbevise også Krovik om at LO var det eneste rette. Han fikk tilbud om å gå inn som formann i interimsstyret. Dette skjedde før de operatøransatte på Statfjord og Frigg hadde organisert seg. I løpet av prosessen reiste Krovik til Tønsberg for å delta i et møte. Nyheten om at det skulle opprettes et nytt LO-forbund som Ekofisk-komiteen skulle være med i, lekket til pressen. Det skapte rabalder. Krovik måtte ringe ut til Ekofisk og fortelle at de ikke hadde tenkt å gå over hodet på de organiserte på noen områder, og at dette var rent tull. Han skiftet ikke side politisk så lett.

LO-forbundet skulle dannes som en vertikalt integrert fagorganisasjon, det vil si at samtlige ansatte innenfor olje- og petrokjemisk industri kunne stå samlet innen en organisasjon. Visjonen var å etablere en arbeidstakerorganisasjon som kunne bli et speilbilde av oljeindustrien – fra oppstrøm, leteboring og produksjon, til nedstrømsaktiviteter som raffinering og administrasjon. Ved en slik organisering ville arbeidstakerne ha stor forhandlingskraft, og streikevåpenet ville fungere meget effektivt, siden organisasjonen kunne lamme alle ledd i produksjonsprosessen. Forslaget ble behandlet på rekordtid – den 31. januar 1977 godkjente LOs sekretariat dannelsen av NOPEF.

Lars Anders Myhre ble valgt til leder. Han hadde ingen erfaring fra offshore, men hadde ressurser og bakgrunn til å lage et forbund.

Krovik var med på et av interimsstyremøtene deres på Bryne, hvor det første LO-forbundet for oljearbeidere ble dannet. Boreselskapet Morco kom med ganske tidlig, og var en slags ryggrad i foreningen.

«Jeg har hatt mye med Lars Anders Myhre å gjøre», sier Krovik. «Jeg tror at hvis man snakker rolig med ham på kammeret, ville han innrømme at hvis det ikke var for Ekofisk-komiteen og OFS, hadde vi aldri kommet så langt så raskt. Men Ekofisk-komiteen kunne aldri ha gått inn i LO, som de gjorde senere, så lenge jeg var der», sier han. «Ekofisk-komitéen startet det, og grunnla identiteten til det som ble OFS».

OFS utvider til alle yrkesgrupper

I 1980 forlangte regjeringen at man måtte være et landsomfattende forbund for å drive forhandlinger. Først da ble OFS et skikkelig forbund. Det tok etter Kroviks mening noe av brodden på LO sitt opplegg. NOPEF hadde tenkt å ha den rollen alene i Nordsjøen. Kroviks bakgrunn fra Høyre kom da godt med. Han var da inne på Stortinget to ganger i året og drev korridorpolitikk. Det ble truet med streik fra OFS sin side hvis det ikke ble godkjent som et landsomfattende forbund. Men saken løste seg gjennom et skriv fra departementet.

OFS var ikke redd for å true med streik. I 1981 kom det til ulovlige aksjoner på Statfjord, den første i en lang rekke streiker. Aksjonsvilje viste å lønne seg – lønnsøkningen i oppgjøret i 1981 var på mellom 30 og 35 prosent.

Seieren skyldtes ikke bare OFS, men også at arbeidsgiverne var svakt organisert. De utenlandske oljeselskapene var vant med å gjøre som de ville – og var motstandere av statlig innblanding og organisering. Overraskende nok var det en høyreregjering som ordnet opp i dette. Regjeringen Willoch (H) gikk etter lønnsoppgjøret i 1981 inn for at oljeselskapene måtte tilpasse seg arbeidslivstradisjonene. Phillips og de andre oljeselskapene hadde ikke noe valg. Organisasjonen de var medlem i, Norske Operatørselskapers Forening, ble omgjort til Norske Operatørselskapers Arbeidsgiverforening (NOAF) som ble medlem i Norsk Arbeidsgiverforening. NOAF er forløperen til dagens

Streiken i Nordsjøen helt fastlåst

Lønnskravene kommer i annen rekke

hevder streikeleder Krovik

– Sett ut fra vårt standpunkt kan vi holde streiken i Nordsjøen i gang en god stund framover, sier formannen i Ekofisk-komiteen, Oyvind Krovik, til Haugesunds Avis, etter at konflikten nå synes å være helt fastlåst. Det er etter helgen fremdeles fullstendig brudd i forhandlingene mellom Operatørforeningens Samarbeidsutvalg og selskapene Elf, Phillips og Mobil

Norsk olje og gass. Willoch truet med at oljeselskaper som ikke organiserte seg på arbeidsgiversiden, ikke hadde noen framtid på norsk sokkel. Det ville få konsekvenser for fremtidige konsesjonstildelinger, skatteregler og arbeidstvistloven, den såkalte Willoch-doktrinen.

Med de gode resultatene OFS hadde oppnådd i lønnsoppgjøret 1981, og som følge av regjeringens innstramming, ble det interessant for flere foreninger og yrkesgrupper å melde seg inn. Det var den felles tariffavtalen, OFS-avtalen, som fungerte som en magnet. Flere ønsket å oppnå de samme arbeidsforholdene.

De catering-ansattes forbund, CAF, var det første som ble med. Systemet de var organisert i, tok dem ikke skikkelig på alvor. Krovik reiste rundt på plattformer og fikk dem med, og dannet Catering-ansattes forbund. På et ekstraordinært landsmøte i 1982 ble det vedtatt at OFS skulle bli en hovedorganisasjon for alle yrkesgrupper i Nordsjøen, ikke bare for operatøransatte. Rederiansatte Oljearbeideres forbund (ROF) og Oljeborernes forbund (OBF) ble også tatt opp. Organisasjonen skiftet da navn til Oljearbeidernes Fellessammenslutning. Forkortelsen OFS ble beholdt.

Uten fagforeninger – halve lønna og dobbel arbeidstid

«Det er mange som sier på spøk: "Hvis det ikke hadde vært for oss som begynte dette her, så hadde vi hatt halve lønna og dobbel arbeidstid." Det hadde ikke vært fullt så galt, men det hadde ikke vært på det nivået det er i dag», mener Krovik.

Det ble etter hvert lettere å drive fagforeningsarbeid på Ekofisk. Krovik forteller at helt i begynnelsen var det drillingfolkene som var ledere på plattformene, og mange kom rett i fra bushen. «De hadde et språk med banneord i annethvert ord. Når de skjelte deg ut, måtte du lære å ta igjen. Det kunne du gjøre som operatøransatt, mens kontraktørene måtte bare lyde og bukke. Når prosessfolkene overtok, ble det en helt annen kultur. Lederne som kom over fra Statene og drev det, som Mike McConnel, var en annen type folk med tyngde i seg. De så at fagforeningene eksisterte, og at de hadde legitime krav.»

Mike McConnel var «drilling and production manager» for Ekofisk for å få offshore-erfaring, for så å overta som direktør. «Vi hadde noen konflikter, og iallfall to av gangene var det fredsmeklinger etterpå. Da reiste vi som sto i spissen for konflikten, sammen med ledelsen på busstur med bar til Flekkefjord. Så var det inn på hotell og snakke om alt som heter konflikt om kvelden. Stemningen ble gemyttlig, og neste morgen var det "Nå legger vi historien bak oss, nå glemmer vi det. Nå står vi her, og så går vi fremover! Hva gjør vi nå for å få tingene på plass?" Han hadde disse vinn-vinn teoriene sine.»

Også Krovik synes det er spesielt at han var fagforeningsleder med Høyre-bakgrunn, og har reflektert over det: «Folk tror at Høyre-folk er voldsomme egoister, men jeg har jo med mitt engasjement demonstrert det motsatte. Jeg er mer opptatt av at individene har rettigheter. Jeg mener at i den enkelte fagforening i det enkelte system må det være muligheter for individuell tilpasning av opplegg. Det var det som var drivkraften hos meg.»

«Jeg mener at arbeiderne får det bedre med den type tankegang enn med LOs tankegang hvor alle avtaler skal være etter samme lest. Men selv OFS har vært styrt av arbeiderpartifolk, så organisasjonen har ikke vært preget av noen klar partipolitikk.»

KILDER:
Artikkelen bygger i hovedsak på et intervju med Øyvind Krovik gjort av Kristin Øye Gjerde 31.01.2002 i dokumentasjonsprosjektet Kulturminne Ekofisk. Dessuten på artiklene om fagforeninger på det samme nettstedet:
http://www.kulturminne-ekofisk.no/ Arbeidsliv – Arbeidskultur – Sosialt liv – Intervjuer – Øyvind Krovik – «Grunnleggeren av Ekofisk-komiteen»
http://www.kulturminne-ekofisk.no/ Arbeidsliv – «Fagforeninger – Første fagforeninger innen oljeindustrien – Ekofiskkomiteen opprettes – Lønn og Arbeidervern – Bakgrunnen for OFS – Dannelsen av NOPEF – Streiker – Streiker og tvungen lønnsnemnd – Nedbemanningsprosess»
Myhre, Lars Anders i Svart gull og rød flamme, NOPEF 25 år. (2002).
Ryggvik; Helge og Smith-Solbakken, Marie, Blod, svette og olje. Norsk Oljehistorie. Bind 3 (1997).
Smith-Solbakken, Marie Oljearbeiderkulturen. Historien om cowboyer og rebeller (1997).
Utdrag fra intervju med Egil Lima, 26.11.2001 – Kulturminne Ekofisk.
Utdrag fra intervju med Teddy Broadhurst, 02.12.2001 – Kulturminne Ekofisk.
Utdrag fra intervju med Egil Berle 20.06.2003 – Kulturminne Ekofisk.

Ekofisk-tanken under arbeid i Jåttåvågen.
Foto: ConocoPhillips/Norsk Oljemuseum